

ROMÂNIA
CURTEA DE APEL BACĂU
SECȚIA I CIVILA

ÎNCHEIERE

Ședința publică de la 4 mai 2015

Completul compus din:

PREȘEDINTE	-	D.O.P.N.
JUDECĂTOR	-	A.M.B.
GREFIER	-	M.D.

La ordine a venit spre soluționare apelul civil promovat de pârâtul M.E.N. împotriva sentinței civile nr. 1228/24.09.2014 pronunțată de Tribunalul Neamț în dosarul nr. 1335/103/2014.

La apelul nominal făcut în ședință publică au lipsit părțile.

S-a expus referatul oral al cauzei de către grefierul de ședință care învederează instanței că:

- procedura de citare legal îndeplinită;
- în cauză s-a solicitat judecata în lipsă – fila 5 dosar.

Nefiind alte cereri de formulat și/sau excepții de invocat, Curtea rămâne în pronunțare cu privire la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, respectiv pe suspendarea soluționării apelului până la pronunțarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție cu privire la chestiunile de drept invocate din oficiu de instanță.

CURTEA

- deliberând -

Asupra sesizării prealabile a Înaltei Curți de Casație și Justiție în baza art. 519 Cod procedură civilă constată următoarele:

1.Expunerea succintă a procesului

1.1.Cererea de chemare în judecată și apărările pârâților

Prin cererea înregistrată pe rolul acestei instanțe sub nr. 1335/103/2014 din data de 12.03.2014 și precizată ulterior, reclamanta M.M., CNP – 2630620270587 a chemat în judecată

pârâții : C.N. „G.A.” P.N., I.S.J.N., M.E.C.T.S. și C.L. al mun. P.N., solicitând obligarea acestora la plata dobânzii legale asupra sumelor datorate prin:

- **sentința civilă nr. 595/30.04.2010**, pronunțată de Tribunalul Neamț în dosar nr. 1657/103/2009, irevocabilă prin decizia civilă nr. 908/25.08.2010 a Curții de Apel Bacău, începând cu data de 23.04.2009, precum și

- **sentința civilă nr. 1295/C/20.09.2010**, pronunțată de Tribunalul Neamț în dosar nr. 1700/103/2009, irevocabilă prin decizia civilă nr. 174/09.02.2011 a Curții de Apel Bacău, dobândă calculată începând cu data de 27.04.2009 până la data plății integrale a sumelor datorate.

În motivarea acțiunii, reclamanta arată că hotărârile judecătorești enumerate în petitul acțiunii sunt executorii de drept, fiind definitive și irevocabile, drepturile salariale stabilite prin aceste titluri executorii fiind achitate doar parțial, în baza eșalonării dispuse prin OUG nr. 71/2009 și OUG nr. 45/2010, fără a se achita și dobânda legală aplicată la sumele nete astfel datorate.

În aceste condiții, apare firească și necesară acordarea unei despăgubiri pentru acoperirea beneficiului nerealizat, respectiv pentru lipsa de folosință a sumelor reprezentând drepturile salariale până la data când pârâții vor proceda la plata efectivă a acestor sume.

Întrucât prin acțiunile principale admise prin hotărârile judecătorești anterior menționate s-a solicitat doar actualizarea sumelor, nu și plata dobânzilor legale aferente, reclamanta a susținut că s-a impus introducerea prezentei cereri pe cale separată, ca o cerere accesorie la acțiunile prin care s-a solicitat plata drepturilor principale, natura lor juridică fiind diferită.

Astfel, în timp ce dobânda reprezintă prețul lipsei de folosință, actualizarea urmărește păstrarea valorii reale a obligațiilor bănești. Acordarea dobânzii nu exclude actualizarea debitului deoarece acestea au temeiuri de drept și scopuri diferite.

Prin acordarea dobânzii se urmărește sancționarea debitorului pentru executarea cu întârziere a obligației ce îi incumbă, pe când actualizarea urmărește acoperirea unui prejudiciu efectiv cauzat de fluctuațiile monetare.

Totodată, reclamanta a invocat decizia nr.2 din 17.02.2014 prin care s-a admis recursul în interesul legii formulat de Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, statuându-se în sensul că: „În aplicarea dispozițiilor art.1082 și art.1088 din Codul civil din anul 1864, respectiv art.1531 alin.(1), alin.(2) teza I și art.1535 alin.(1) din Legea nr.287/2009 privind Codul civil, pot fi acordate daune – interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eșalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi

salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art.1 și art.2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr.230/2011, cu modificările și completările ulterioare. ”

În drept și-a întemeiat cererea pe dispozițiile art.1073, art.1082, 1084 și art.1088 din vechiul cod civil în vigoare la momentul nașterii obligației și ale art.1531 și 1535 din noul cod civil, art.194 din noul cod de procedură civilă, precum și pe cele ale OG nr. 9/2000 și OG nr. 13/2013.

A depus în copie titlurile menționate.

Pârâții, I.S.J.N. și M.E.N., au formulat întâmpinare, prin care au arătat că acordarea dobânzilor legale pentru întârzierea la plată a sumelor datorate reprezintă o sancțiune, respectiv aceea de daune moratorii pentru nerespectarea obligației de plată. Ori, eșalonarea la plată a drepturilor salariale stabilite prin hotărâri judecătorești s-a făcut prin lege și nu le poate fi imputată.

Cât privește decizia Inaltei Curți de Casație și Justiție invocată de reclamantă, arată că aceasta produce efecte doar pentru viitor și se aplică doar proceselor pornite după publicarea acesteia. Prin urmare, solicită respingerea acțiunii ca neîntemeiată.

Pârâtul, C.L. al municipiului P.N., a formulat la rândul său întâmpinare, prin care a invocat excepția autorității de lucru judecat, considerând că soluționarea obiectului prezentei cereri antrenează în mod implicit fondul soluționat prin sentințele civile nr.595/2010 și 1295/2010. În consecință, a solicitat admiterea excepției, iar pe fond respingerea acțiunii ca neîntemeiată, arătând că sumele au fost achitate, iar modalitatea de plată a acestor sume a respectat prevederile legale cu caracter special, respectiv Legea nr.230/2011 și OUG nr.71/2009.

1.2.Hotărârea primei instanțe

Prin sentința civilă nr. 1228/24 sept.2014 a Tribunalului Neamț s-a respins excepția autorității de lucru judecat invocată de pârâtul Consiliul local al municipiului Piatra Neamț

S-a admis acțiunea precizată de reclamanta M.M., în contradictoriu cu pârâții: C.N. „G.A.” P.N., I.S.J.N., M.E.N. și C.L. al Municipiului P.N..

Au fost obligați pârâții să plătească reclamantei M.M. dobânda legală asupra sumelor datorate prin sentința civilă nr. 595 din 30.04.2010 pronunțată de Tribunalul Neamț, începând cu data de 23.04.2009, precum și prin sentința civilă nr. 1295/C din 20.09.2010 pronunțată de Tribunalul Neamț, începând cu data de 27.04.2009, până la data plății integrale a sumelor datorate.

Considerentele instanței au fost, în esență, următoarele:

Examinând excepția autorității de lucru judecat invocată de intimată, instanța constată că este neîntemeiată, urmând a fi respinsă, motivat de faptul că atât în dosarul nr.1657./103/2009 al Tribunalului Neamț, în care s-a pronunțat sentința civilă nr.595/C/30.04.2010, rămasă irevocabilă prin respingerea recursului la Curtea de Apel Bacău, cât și în dosarul nr.1700/103/2009 al Tribunalului Neamț în care s-a pronunțat sentința civilă nr.1295/C/2010, rămasă irevocabilă, reclamanta a solicitat obligarea pârâtelor la plata drepturilor salariale actualizate cu indicele de inflație și nu cu dobânda legală.

În ceea ce privește temeinicia pretențiilor reclamantei, prin raportare la dispozițiile art. 1535 Noul Cod civil, art. 1088 și art. 1082 Cod civil, la prevederile OUG nr. 71/2009 și la Decizia nr. 190/2010 a Curții Constituționale se reține că, **cele 2 titluri executorii descrise în petitul acțiunii au fost executate doar în parte**, întrucât printr-o serie de ordonanțe de urgență, executarea titlurilor executorii având ca obiect drepturi salariale câștigate în instanță de personalul din sectorul bugetar, a fost eșalonată pe o perioadă cuprinsă până la nivelul anului 2016.

În aceste condiții apare ca firească și necesară acordarea unei despăgubiri pentru acoperirea beneficiului nerealizat, respectiv pentru lipsa de folosință a sumelor reprezentând drepturile salariale, până la data când pârâții vor proceda la plata efectivă a acestor sume.

Iar această despăgubire, în conformitate cu prevederile art. 1088 C .civil (până la data de 01.10.2011), respectiv art. 1535 din Noul cod civil (de la data de 01.10.2011 și prin care a fost prevăzută expres posibilitatea cumulului dintre dobânda legală cu actualizarea în raport de indicele de inflație) nu poate cuprinde decât dobânda legală, calculată potrivit OG 9/2000 (până la data de 01.09.2011) , respectiv OG 13/2011 (de la data de 01.09.2011).

Cu privire la posibilitatea cumulării dobânzii legale cu actualizarea creanței potrivit inflației se apreciază că, din considerentele deciziei civile nr. 722 din 23.02.2010 pronunțată de Î.C.C.J. . , Natura juridică a celor două dispoziții este diferită (actualizarea în raport de indicele de inflație și dobânda legală).

În timp ce dobânda reprezintă prețul lipsei de folosință, actualizarea cu indicele de inflație urmărește păstrarea valorii reale a obligațiilor bănești. Acordarea dobânzii nu exclude actualizarea debitului, deoarece acestea au temeiuri de drept și scopuri diferite.

De asemenea, prin acordarea dobânzii se urmărește sancționarea debitorului pentru executarea cu întârziere a obligației ce îi incumbă, pe când prin actualizarea debitului se urmărește acoperirea unui prejudiciu efectiv cauzat de fluctuațiile monetare în intervalul de timp scurs de la data scadenței și cea a plății efective a sumei datorate.”

Aceste considerente se regăsesc și în Minuta întâlnirii Comisiei de unificare a practicii judiciare în materie civilă, dreptul familiei și conflicte de muncă și asigurări sociale din 10.03.2010 organizată de către Consiliul Superior al Magistraturii: „cele două instituții juridice au natură diferită, respectiv actualizarea creanței are caracter compensatoriu, prin aceasta reparându-se partea din beneficiul nerealizat care nu este acoperit de dobânda legală. În timp ce dobânda reprezintă prețul lipsei de folosință, actualizarea cu inflația urmărește păstrarea valorii reale a obligațiilor bănești. A văd în vedere că natura juridică a dobânzii este diferită de natura juridică a actualizării obligației cu rata inflației, prima reprezentând o sancțiune (daune moratorii pentru neexecutarea obligației de plată) iar a doua reprezintă valoarea reală a obligației bănești la data efectuării plății (daune compensatorii) conduce la concluzia că este admisibil cumulul acestora și deci nu ajunge la o dublă reparație, ceea ce ar reprezenta o îmbogățire fără justă cauză a creditorului.”

De asemenea, tribunalul reține că prin Decizia de recurs în interesul legii nr. 2/2014, obligatorie, Înalta Curte de Casație și Justiție - a decis că, în aplicarea dispozițiilor art. 1082 și 1088 din Codul civil din 1864, respectiv art. 1.531 alin. (1), alin. (2) teza I și art. 1.535 alin. (1) din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, pot fi acordate daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eşalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 privind plata unor sume prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar, aprobată cu modificări prin Legea nr. 230/2011.

Astfel, în considerentele deciziei se arată că „ ..în jurisprudența evidențiată a Curții Constituționale, nu a fost și nu avea a fi transată problema de drept a posibilității de acordare a daunelor-interese moratorii, sub forma dobânzii legale, pentru plata eşalonată a sumelor prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea de drepturi salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009... ”

„Executarea sau executarea cu întârziere a obligației de plată stabilite printr-o hotărâre judecătorească poate antrena răspunderea civilă delictuală, chiar dacă izvorul obligației a cărei încălcare a fost sancționată prin hotărârea judecătorească ce reprezintă titlu executoriu este un contract.”

„Prin urmare, în cazul executării cu întârziere a obligației de plată a unei sume de bani, indiferent de izvorul contractual ori delictual al obligației, daunele-interese sub formă dobânzii legale se datorează, fără a se face dovada unui prejudiciu și fără ca principiul reparării integrale a prejudiciului să poată fi nesocotit.

În ceea ce privește condițiile de angajare a răspunderii civile, acelea sunt cele ale răspunderii civile delictuale, respectiv: existența unei fapte ilicite, vinovăția, existența unui prejudiciu, legătura de cauzalitate, ținându-se cont de particularitățile executării unei obligații de

plată a unei sume de bani, precum și de efectele Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 71/2009.

Aceste condiții trebuie îndeplinite în mod cumulativ, astfel încât neîndeplinirea uneia este suficientă pentru respingerea pretențiilor.

În ceea ce privește condiția existenței unui prejudiciu, este evident faptul că prin executarea eșalonată a obligației de plată creditorul a suferit un prejudiciu a cărui existență este confirmată chiar de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, care, în cuprinsul art. 1 alin. (3), prevede că sumele plătite eșalonat se actualizează cu indicii prețurilor de consum comunicat de Institutul Național de Statistică. Or, prin instituirea obligației de actualizare a sumei cu indicii prețurilor de consum, legiuitorul recunoaște implicit existența prejudiciului cauzat prin executarea eșalonată și, în consecință, instituie o *reparație parțială*, prin acordarea de daune-interese compensatorii (*damnum emergens*).

În aceste condiții sunt incidente dispozițiile invocate ale art. 1082 și 1088 din Codul civil din 1864, respectiv ale art. 1.531 alin. (1), alin. (2) teza întâi și art. 1.535 alin. (1) din Codul civil din 2009, care consacră *principiul reparării integrale a prejudiciului suferit de creditor ca urmare a neexecutării de către debitor a obligației, conform căruia prejudiciul cuprinde atât pierderea efectiv suferită de creditor (damnum emergens), cât și beneficiul de care acesta este lipsit (lucrum cessans)*. Potrivit aceluiași dispoziții, în cazul în care o sumă de bani nu este plătită la scadență, creditorul are dreptul la daune moratorii fără a trebui să dovedească vreun prejudiciu.

În cazul dat, pierderea efectiv suferită de creditor, ca prim element de reparare integrală a prejudiciului, este remediată prin măsura prevăzută de art. 1 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, constând în actualizarea sumelor stabilite prin titlul executoriu cu indicii prețurilor de consum.

Însă principiul reparării integrale a prejudiciului suferit de creditor, ca efect al executării eșalonate a titlurilor executorii, impune și remedierea celui de-al doilea element constitutiv al prejudiciului, prin acordarea beneficiului de care a fost lipsit (*lucrum cessans*), respectiv daune-interese moratorii, sub forma dobânzii legale.

Debitorul poate fi exonerat de obligația de a repara integral prejudiciul cauzat prin executarea cu întârziere a creanței stabilite prin titlu executoriu dacă face dovada intervenției unui caz fortuit sau a unui caz de forță majoră, împrejurări care se circumscriu sintagmei „cauză străină, care nu-i poate fi imputată” în înțelesul art. 1082 din Codul civil din 1864.

În ipoteza dată, însă, deși nu se contestă împrejurările care au justificat măsurile promovate prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009, în scopul menținerii echilibrului bugetar, măsuri care nu au afectat substanța dreptului creditorilor, acestea nu înlătură

de plano aplicarea principiului reparării integrale a prejudiciului, sub aspectul acordării daunelor-interese moratorii, sub forma dobânzii legale. Atât timp cât repararea integrală a prejudiciului presupune, cu valoare de principiu, atât acoperirea pierderii efective suferite de creditor (*damnum emergens*), cât și beneficiul de care acesta este lipsit (*lucrum cessans*), a accepta faptul că, în ipoteza dată, poate fi acoperită doar pierderea efectivă [în temeiul art. 1 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009], iar nu și beneficiul nerealizat, echivalează cu nesocotirea principiului reparării integrale a prejudiciului.

Cât privește existența unei fapte ilicite, săvârșite cu vinovăție, în sensul dispozițiilor legale ce instituie răspunderea civilă, aceasta constă în executarea cu întârziere de către debitori a sumelor de bani stabilite prin titluri executorii în favoarea persoanelor din sectorul bugetar.

Fapta îmbracă forma *ilicitului civil*, deoarece, în analiza îndeplinirii condițiilor răspunderii civile delictuale în circumstanțele date, nu se poate reține că Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009 reprezintă un caz fortuit care să răstoarne prezumția relativă de culpă a debitorului în executarea obligației, întrucât acestui element îi lipsesc două caracteristici esențiale, și anume: natura imprevizibilă a evenimentelor care au fundamentat adoptarea actului [care nu poate fi acceptată prin raportare la conduita așteptată a debitorului care trebuia să se comporte ca un bun proprietar, cu atât mai mult cu cât debitor este chiar statul, prin instituțiile sale, iar, conform art. 44 alin. (1) din Constituție, „creanțele asupra statului sunt garantate” și faptul că măsura de eșalonare a procedurii de executare provine chiar de la debitor, iar nu de la un terț.

1.3. Calea de atac exercitată

Împotriva sentinței s-a formulat **apel** de către M.E.N., care a criticat-o, în esență, astfel:

- Deși s-a invocat lipsa calității procesuale pasive deoarece apelantul nu era nici angajatorul reclamantei, nici ordonatorul principal sau secundar de credite, instanța a reținut totuși că are calitate, dispunând obligarea alături de celelalte părți la drepturile salariale conform Legii nr. 221/2008.

- Drepturile salariale aferente sentințelor 1295/C/2010, 812/C/6 august 2010 și 322/C/2013 au fost plătite eșalonat în conformitate cu prevederile OUG 71/2009.

- Acordarea dobânzilor legale pentru întârzierea la plată a sumelor datorate reprezintă o sancțiune, respectiv aceea de daune moratorii pentru neexecutarea obligației de plată (art. 1535 alin.(1) din Noul Cod civil. Or, eșalonarea la plată a drepturilor salariale stabilite prin hotărâri judecătorești s-a făcut în conformitate cu prevederile legale invocate mai sus și nu-i poate fi imputată, apelantul respectând întrutotul prevederile legale în vigoare.

- Decizia nr. 2/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pe care o invocă reclamanta, produce efecte numai pentru viitor și se aplică doar proceselor pornite după publicarea acesteia.

La data de 9 februarie 2015, Curtea a pus în discuție, din oficiu:

A. excepția prescripției dreptului material la acțiune cu privire la pretențiile deduse judecății pentru care termenul de prescripție extinctivă a început anterior datei de 1 octombrie 2011 și corelativ motivul de apel de ordine publică care vizează nelegalitatea sentinței apelate pentru neaplicarea dispozițiilor din Decretul nr. 167/1958 privitor la prescripția extinctivă, republicat;

B. aplicabilitatea în cauză a dispozițiilor art.1088 alin.2, a doua frază, teza I C.civ.1864 pentru daunele moratorii scadente anterior datei de 1 octombrie 2011 și corelativ motivul de apel de ordine publică care vizează nelegalitatea sentinței apelate pentru neaplicarea acestor dispoziții legale ;

C. necesitatea sesizării, în temeiul art. 519 și urm. din Cod procedură civilă 2010, a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept :

1.Art. 12 din Decretul nr. 167/1958 raportat la art. 523 Cod civil 1864 și art. 525 Cod civil 1864 trebuie interpretat și aplicat în sensul că în cazul dobânzilor moratorii, termenul de prescripție de 3 ani se calculează în raport cu fiecare zi de întârziere, în fiecare zi născându-se o creanță distinctă supusă unei prescripții liberatorii de 3 ani , urmând să existe tot atâtea prescripții câte zile vor curge și dobânzile?

2.Art.1 al.2 Decr.167/1958 raportat la art. 16 din Decr.167/1958 și la regula de drept accesorium sequitur principale trebuie interpretat și aplicat în sensul că odată cu întreruperea prescripției dreptului la acțiune de a pretinde debitul principal se întrerupe și prescripția dreptului la acțiune pentru dobânzi ?

3.Art.16 alin.1 lit.a din Decretul nr. 167/1958 trebuie interpretat și aplicat în sensul că recunoașterea dreptului de către cel în favoarea căruia curge prescripția poate fi atât expresă, cât și tacită (implicită), putând rezulta din orice act sau din orice fapt care conține sau presupune mărturisirea existenței dreptului altuia?

4.Faptul că nici prin O.U.G. nr. 75/2008 sau O.U.G. nr. 71/2009, cu modificările și completările ulterioare realizate prin O.U.G. nr. 18/2010, O.U.G. nr.45/2010 și L. nr. 230/2011, și nici prin hotărârile de guvern emise în executarea acestei ordonanțe de urgență (HG 422/2010, HG 257/2012, HG 598/2012, HG 954/20102, HG 1169/2012, HG 149/2013, HG 355/2013, HG 697/2013, HG 977/2013, HG 248/2014, HG 551/2014 etc.) statul român, prin guvernul său, nu a negat în mod expres dreptul creditorilor la încasarea daunelor moratorii, poate fi prezumat ca o recunoaștere tacită a dreptului la acțiune pentru dobânzi moratorii ? În cazul în care răspunsul este afirmativ, recunoașterea tacită a dreptului la plata daunelor moratorii

realizată prin emiterea actelor normative mai sus-menționate poate fi valorizată de instanță ca renunțare tacită a debitorilor la beneficiul prescripției dreptului material la acțiune ?

5. Art.1838 și 1839 Cod civil 1864 trebuie interpretat și aplicat în sensul că renunțarea, fie ea expresă sau tacită, la prescripția extinctivă are ca efect pierderea pentru totdeauna de către renunțator a dreptului sau facultății de a opune prescripția în contra reclamației judiciare sau extrajudiciare a titularului dreptului la acțiune ?

6. Art.16 alin.1 lit.a din Decretul nr. 167/1958 raportat la art. 17 alin. (1) și (2) din Decretul nr. 167/1958 trebuie interpretat și aplicat în sensul că noua prescripție care începe să curgă după întreruperea prin efectul recunoașterii este de aceeași natură cu cea înlăturată, adică prescripția dreptului material la acțiune stricto sensu, iar nu a dreptului de a cere executarea silită, chiar dacă recunoașterea datoriei este făcută în cursul termenului de prescripție al dreptului de a cere executarea silită?

7. Dispozițiile art. 1079 alin.2 pct.3 Cod civil 1864 și/sau ale art. 1.523 alin.2 lit.a Cod civil 2009 își găsesc aplicabilitate și în materia drepturilor salariale, în sensul că angajatorul este de drept în întârziere de la momentul scadenței dreptului de creanță care constă în dreptul salarial neacordat ?

8. Art. 8 din Decretul nr. 167/1958 poate fi interpretat și/sau aplicat în sensul că în cazul unei fapte ilicite care are caracter continuu (prejudiciul produs de ea se permanentizează fără discontinuitate în timp), dreptul material la acțiune începe să curgă de la data încetării acțiunii sau inacțiunii ilicite, chiar dacă păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască, atât paguba cât și pe cel care răspunde de ea de la momentul inițial al săvârșirii faptei ilicite?

2. Punctul de vedere al părților cu privire la admisibilitatea sesizării și chestiunile de drept supuse dezlegării

Dintre toate părțile litigante doar intimata-reclamantă și-a exprimat punctul de vedere cu privire la admisibilitatea sesizării și chestiunile de drept supuse dezlegării.

Astfel, aceasta a arătat în esență, următoarele:

Excepția prescripției nu este întemeiată cu privire la pretențiile deduse judecății pentru care termenul de prescripție a început anterior datei de 1 octombrie 2011 deoarece dobânda legală aferentă sumelor acordate cu titlu de drepturi materiale prin cele 2 hotărâri judecătorești indicate în acțiune reprezintă un drept accesoriu în raport cu aceste sume.

În consecință, regimul juridic al dobânzii legale este identic – inclusiv în privința prescripției extinctive – cu cel al drepturilor principale.

O altă consecință o constituie faptul că întreruperea prescripției cu privire la dreptul principal atrage întreruperea prescripției și cu privire la dreptul accesoriu, astfel cum a stabilit Secția comercială a fostei CSJ prin decizia 1274/28 febr. 2003 (dosar 6930/2011).

În privința drepturilor salariale restante, care, în speță, constituie dreptul principal – a operat întreruperea prescripției extinctive potrivit art. 16 lit.a) din Decretul nr. 167/1958 și art. 405² alin.1 lit.a) din vechiul Cod de procedură civilă, deoarece dispozițiile art. 1 din OUG nr. 71/2009, cu modificările și completările ulterioare, au semnificația unei recunoașteri a datoriei. De asemenea, în baza acestui act normativ s-au efectuat mai multe acte voluntare de plată a sumelor reprezentând dreptul principal, prin plata tranșelor aferente anilor 2012-2014.

Pe de altă parte, dreptul principal nu este o prestație succesivă și de aceea nici plata dobânzii legale nu are caracterul unei astfel de prestații, ci ambele au un caracter unitar, perioada cuprinsă între data scadenței și data plății efective reprezentând doar un criteriu de cuantificare a prejudiciului cauzat prin întârzierea executării dreptului principal. Această concluzie reiese și din dispozițiile art. 2503 alin.3 din Noul Cod civil.

Cu privire la aplicabilitatea, în cauză, a dispozițiilor art. 1088 alin.2 fraza a II-a, teza I din vechiul Cod civil pentru daunele moratorii scadente anterior datei de 01.10.2011, problema de drept a fost tranșată prin Decizia nr. 2 din 17.02.2014, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial nr. 411 din 03.06.2014, decizie care este obligatorie pentru instanțe, potrivit art. 517 alin.4 din noul Cod de procedură civilă.

Înalta Curtea de Casație și Justiție a mai fost solicitată să se pronunțe asupra acelorași aspecte de drept de către Curtea de Apel Pitești (sesizarea nr. 16/1/2014/HP/C) și de către Curtea de Apel Pitești (sesizarea nr. 199/1/2015), ambele având termen de soluționare la data de 27.04.2015. În aceste condiții, formularea unei noi sesizări, cu același conținut, când există toate condițiile ca la data înregistrării ei, instanța supremă să se fi pronunțat deja asupra aspectelor care prezintă interes, conduce la mărirea în mod nerezonabil a duratei de soluționare a cauzei.

3. Punctul de vedere al completului de judecată cu privire la admisibilitatea sesizării și chestiunile de drept supuse dezlegării

3.1. Asupra admisibilității sesizării

Curte apreciază că sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate a sesizării prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă, pentru considerentele arătate în continuare.

Cauza este în curs de judecată, în apel, în ultimă instanță, în competența legală a unui complet de la curtea de apel.

Soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată în apel depinde de lămurirea chestiunilor de drept mai sus-arătate deoarece acestea au relevanță asupra soluționării **excepției prescripției extinctive**, excepție **de fond**. Prin admiterea acesteia, instanța este împiedicată să cerceteze în fond dreptul dedus judecății.

Legea nu definește noțiunea de **noutate** și nici criteriile în baza cărora poate fi determinată, dar, în doctrină, s-a apreciat că sesizarea instanței supreme ar fi justificată sub aspectul îndeplinirii elementului de noutate atunci când problema de drept **nu** a mai fost anterior dedusă judecății¹, **adică în privința căreia instanța supremă nu a mai statuat printr-un recurs în interesul legii sau un recurs în casație**^{2 3 4}.

De asemenea, a fost exprimată opinia potrivit căreia noutatea se poate referi atât la o reglementare nou-intrată în vigoare, cât și la o normă juridică intrată în vigoare cu mai mult timp în urmă, dar a cărei aplicare frecventă a devenit actuală ulterior⁵.

Atât în Cod procedură civilă 2010, cât și în Codul de procedură penală 2010, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a fost reglementată ca **un mijloc alternativ** (paralel) pentru asigurarea unei practici judiciare unitare „alături de recurs în interesul legii, și **nu ca un mecanism distinct** de recursul în interesul legii care are **ca unic scop preîntâmpinarea** apariției practicii neunitare (control a priori), așa cum s-a reținut **uneori** în considerentele unor decizii pronunțate Înalta Curte de Casație și Justiție în procedura reglementată de art .519 și urm. C.pr.civ. 2010.A se vedea în acest sens considerentele deciziilor nr.3/14.04.2014, nr. 4/14.04.2014, nr. 6/23.06.2014, nr.7/30.06.2014 și nr. 10/20.10.2014 pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție , completurile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie **civilă**.

Această concluzie rezultă fără echivoc, în primul rând, din faptul că în **ambele** Coduri de procedură incidentul procedural care constă în sesizarea I.C.C.J. în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a fost reglementat ca o secțiune a **aceluiași capitol intitulat „Dispoziții privind asigurarea unei practici judiciare unitare”**.

¹ Mihaela Tăbărcă, Drept procesual civil, vol. I - Teoria generală, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 603

² Viorel Mihai Ciobanu, Marian Nicolae ș.a., Noul Cod de procedură civilă comentat și adnotat, Editura Universul Juridic, București, 2013, vol. I, p. 1.214.

³ Marian Nicolae ,Conferințele Noul Cod de Procedură Civilă : material realizat în cadrul proiectului româno— elvețian „ Asistență pentru consolidarea capacității instituționale în domeniul formării judecătorilor și procurorilor pentru aplicarea noilor coduri,/Consiliul Superior al Magistraturii,Institutul Național al Magistraturii.-București:Patru Ace,2015p.217-218,

⁴ Ion Delanu „Tratat de procedură civilă”, Vol.II, Ed.Universul Juridic, București 2013, p.385 și nota 1 de subsol de la p.387.

⁵ Gabriel Boroi ș.a., Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole. vol. I. Art. 1 - 526, Editura Hamangiu, 2013, p. 1.009.

Mai mult decât atât, în jurisprudența Curții Constituționale. (a se vedea în acest sens pct.53 din Decizia nr.265/6.05.2014 pronunțată de Curtea Constituțională, publicată în M.O. nr.372/20.05.2014) , s-a arătat foarte clar că asigurarea unei practici judiciare unitare se poate realiza fie prin recursuri în interesul legii, fie prin hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept. Aceeași opinie a fost exprimată și în doctrină, așa cum am arătat mai sus. Curtea Constituțională a stabilit totodată că, *"indiferent de interpretările ce se pot aduce unui text, atunci când Curtea Constituțională a hotărât că numai o anumită interpretare este conformă cu Constituția, menținându-se astfel prezumția de constituționalitate a textului în această interpretare, atât instanțele judecătorești, cât și organele administrative trebuie să se conformeze deciziei Curții și să o aplice ca atare"* (Decizia nr. 536 din 28 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 482 din 7 iulie 2011). Potrivit art. 147 alin. (4) teza a doua din Legea fundamentală, "de la data publicării, deciziile [n.n. - Curții Constituționale] sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor". Textul constituțional citat **nu** distinge nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că **toate** deciziile acestei Curți, **în întregul lor**, sunt general obligatorii . Curtea Constituțională s-a pronunțat în acest sens, de exemplu prin Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, în care s-a reținut că *"puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozițiului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta."* Curtea a mai statuat că *"atât considerentele, cât și dispozițiul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozițiul deciziei."* (Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, sau Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010).

Chestiunea de drept dedusă judecării prezintă caracter de noutate având în vedere că a devenit actuală, în special, după pronunțarea Deciziei nr. 2 din 17 februarie 2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 3 iunie 2014, prin care s-a stabilit, în aplicarea dispozițiilor art. 1082 și art. 1088 din Codul civil din 1864, respectiv art. 1.531 alin. (1), alin. (2) teza I și art. 1.535 alin. (1) din Codul civil din 2009, republicat, cu modificările ulterioare, că pot fi acordate daune-interese moratorii sub forma dobânzii legale pentru plata eșalonată a sumelor

prevăzute în titluri executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale personalului din sectorul bugetar în condițiile art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 71/2009.

3.2. Asupra chestiunilor de drept supuse dezlegării

Atât litigiile referitoare la drepturile salariale cuvenite personalului bugetar, cât și cele având ca obiect acordarea de daune-interese moratorii, sub forma dobânzii legale, pentru executarea cu întârziere a titlurilor executorii privind asemenea drepturi, sunt litigii de muncă.

Așa fiind, în aceste litigii sunt incidente prevederile art. 171 din Codul muncii din 2003, care prevăd că dreptul la acțiune cu privire la drepturile salariale, precum și cu privire la daunele rezultate din neexecutare în totalitate sau în parte a obligațiilor privind plata salariilor se prescrie în termen de 3 ani de la data la care drepturile respective **erau datorate**, iar termenul de prescripție este **înterupt** în cazul în care intervine o **recunoaștere** din partea debitorului cu privire la drepturile salariale derivând din plata salariului.

În conformitate cu dispozițiile art. 268 alin. 1 lit. c din Codul muncii, cererile în vederea soluționării unui conflict de muncă pot fi formulate în termen de 3 ani de la data nașterii dreptului la acțiune, în situația în care obiectul conflictului individual de muncă constă în plata unor drepturi salariale neacordate sau a unor despăgubiri către salariat.

De asemenea, prin art. 278 alin. 1 din Codul muncii, se prevede că dispozițiile prezentului cod se întregesc cu celelalte dispoziții cuprinse în legislația muncii și, în măsura în care **nu** sunt incompatibile cu specificul raporturilor de muncă prevăzute de prezentul cod, cu dispozițiile legislației civile.

Prin urmare, termenelor de prescripție reglementate de art. 171 și 268 din Codul muncii le sunt aplicabile dispozițiile Decretului nr. 167/1958, respectiv ale art. 2500 și urm. din C.civ.2009 privind începutul, suspendarea sau întreruperea curgerii lor.

Dacă ne raportăm doar la data formulării prezentei acțiuni, fără a avea în vedere și celelalte instituții juridice care guvernează prescripția extinctivă (întreruperea prescripției și renunțarea la prescripție) se poate spune, desigur, că acțiunea formulată de reclamantă este, cel puțin în parte, prescrisă deoarece, pe de o parte, în cazul dobânzii legale care reprezintă daune interese moratorii termenul de prescripție începe să curgă de la data scadenței dreptului principal, or, drepturile salariale obținute de reclamantă prin cele 2 titluri executorii erau deja scadente la momentul formulării acțiunilor ce au avut ca obiect plata drepturilor principale, iar, pe de altă parte efectuarea plăților parțiale și eşalonate a drepturilor principale în temeiul O.U.G. nr. 75/2008 și OUG nr.71/2009 de către ordonatorii de credite a produs efecte juridice doar în ceea ce privește prescripția dreptului de a cere executarea silită. Or, prescripția dreptului de a cere

executarea silită **nu** se confundă cu **prescripția dreptului la acțiune**. Prima este o prescripție de drept procesual civil, iar secunda o prescripție de drept substanțial.

O astfel de concluzie este **vădit greșită** motivat de faptul că, pe de o parte, termenul de prescripție a fost **întrerupt de mai multe ori** și în diverse modalități în perioada **iunie 2007 – 11.12.2014** [data când expiră termenul general de prescripție liberatorie de 3 ani calculat de la data intrării în vigoare a L. nr. 230/2011 care a fost **ultimul** act normativ care a **întrerupt** cursul prescripției prin recunoașterea **cel puțin implicită** atât a creanțelor principale, **cât și** a celor accesorii (dobânzile)], iar, pe de altă parte, prin **renunțarea implicită (tacită)** la prescripție **pârâții au pierdut pentru totdeauna** dreptul sau facultatea de a opune prescripția în contra reclamației judiciare sau extrajudiciare a titularului dreptului la acțiune, după cum vom argumenta în continuare.

Precizări în ceea ce privește cursul prescripției extinctive a dreptului la acțiune în sens material (mai exact a acelei componente a dreptului la acțiune ce constă în posibilitatea creditorului de a obține condamnarea debitorului la executarea obligației corelative dreptului de creanță) pentru pretențiile solicitate prin prezenta cerere de chemare în judecată :

Aplicarea în timp a normelor prescripției extinctive

Prin cererea de chemare în judecată, astfel cum a fost modificată, reclamanta a solicitat plata de dobânzii moratorii începând cu 30.04.2010, respectiv 27.04.2009 și până la data plății efective a drepturilor salariale principale.

Art. 6 alin.4 din C.civ. 2009 și art. 201 din L. nr. 71/2011 de aplicare a acestuia, cu modificările și completările ulterioare prevăd că,, *Prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil (adică 01.10.2011, adăugarea noastră) sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit (adică Decretului nr.167/1958 și Codului civil 1864, adăugarea noastră),.*

Soluția reglementată de C.civ. 2009 este *in actu* **nu** numai **simplică**, presupunând aplicarea unei singure legi, ci și una **sigură**, dând satisfacție principiului securității juridice și principiului preeminenței dreptului, și deopotrivă **echitabilă**, deoarece menține echilibrul dintre părți în așa fel încât niciuna dintre ele să **nu** aibă posibilitatea să invoce în beneficiul său prevederile legii noi .

În concluzie, în opinia Curții, în cauza pendinte sunt aplicabile, în principiu, atât dispozițiile din vechea reglementare (Decretul nr. 167/1958 și Codul civil 1864), pentru dobânzile aferente perioadei 27.04.2009 - 01.10.2011, cât și dispozițiile din noua reglementare (C.civ. 2009), pentru dobânzile aferente perioadei de după data de 01.10.2011.

Problema delimitării câmpului de aplicare a Decretului nr.167/1958 și a Codului civil 1864 în materie de prescripție extinctivă

Prevederile Codului civil 1864 referitoare la prescripția extinctivă **neabrogate expres** prin art. 26 din Decretul nr.167/1958 rămân în ființă numai în măsura în care **nu** contravin dispozițiilor acestuia din urmă **sau**, după caz, **nu** sunt incompatibile cu ele.

Prin urmare, în cazul în care **unele** dispoziții din Codul civil 1864 **nu** au și nici **nu**-și găsesc vreun corespondent în **Decretul nr. 167/1958**, nefiind incompatibile cu principiile care au stat la baza noii reglementări, ele au rămas în vigoare, fiind deopotrivă aplicabile și prescripției extinctive.

În concluzie, intrarea în vigoare a **Decretului nr. 167/1958** **nu** a însemnat abrogarea tuturor dispozițiilor Codului civil 1864 referitoare la prescripție, deoarece au fost menținute **expres sau implicit** numeroase dispoziții privitoare la prescripția extinctivă. Astfel, au rămas intacte și deci, aplicabile în continuare, dispozițiile art. 1838-1840 Codului civil 1864 care reglementează **renunțarea** la prescripția extinctivă împlinită (câștigată)⁶.

Termenul de prescripție extinctivă (liberatorie).

Daunele moratorii solicitate prin acțiune fiind drepturi de creanță, acțiunile personale prin care ele se valorifică sunt supuse termenului general de prescripție de 3 ani prevăzut de art. 171 și 268 din L53/2003 republicată, cu modificările și completările ulterioare, art.3 din Decretul nr. 167/1958 și art. 2517 C.civ.2009 .

Când începe să curgă acest termen de prescripție extinctivă (liberatorie) în cazul dobânzilor?

Nici în Decretul nr. 167/1958 și nici în Codul civil 1864 sau în C.civ.2009 **nu** există o prevedere expresă cu privire la momentul de la care începe să curgă termenul de prescripție extinctivă (liberatorie) în cazul dobânzilor moratorii.

În opinia Curții, în cazul obligațiilor bănești, momentul **începerii** cursului prescripției extinctive pentru plata dobânzilor **moratorii**, care constituie pretenții **accesorii**, **nu** este legat de începutul prescripției dreptului la acțiune privind pretenția **principală**, ci de data la care acestea (dobânzile) devin exigibile, adică de la data dobândirii lor, deoarece dreptul la dobânzi **nu** se naște odată cu dreptul la creanța principală, ci el se dobândește, „zi cu zi”, (*pro rata temporis*) cum prevede art. 12 din Decretul nr. 167/1958, 525 C.civ.1864 raportat la art. 523 C.civ.1864 și art.711 din C.civ.2009 raportat la art.2.526 din C.civ.2009.

În consecință, în cazul dobânzilor, dreptul la acțiune pentru plata lor ia naștere după expirarea **fiecărei** zile de întârziere și se prescrie după trecerea unui termen de 3 ani . Dobânda se acumulează și deci devine exigibilă, „zi cu zi”, pe măsura trecerii timpului în care creanța principală trebuia să fie plătită. Termenul de 3 ani se calculează însă în raport cu **fiecare zi de întârziere**, în fiecare zi născându-se o creanță distinctă supusă unei prescripții liberatorii de 3 ani. Deci data

⁶ Marian Nicolae, „Tratat de prescripție extinctivă”, Editura Universul Juridic, București, 2010, p.239-242

dobândirii dobânzilor este sfârșitul fiecărei zile, urmând să existe tot atâtea prescripții câte zile vor curge și dobânzile. Deși dobânda legală este calculată în procente pe an, daunele moratorii (dobânzile de întârziere) se calculează, practic, tot „pe zile”, întrucât, așa cum am arătat, dobândirea lor are loc „zi cu zi”.

Principiile efectului prescripției extinctive

Conform art.1 al.2 Decretul.167/1958, aplicabil în cauză pentru perioada de timp cuprinsă între 27.04.2009 și 01.10.2011, data intrării în vigoare a Noului Cod Civil, respectiv art. 2503 alin.1 C.civ.2009, „Odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept subiectiv principal se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile subiective accesorii”. Acest principiu reprezintă o aplicație a regulii accessorium sequitur principale. Așadar, odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept de creanță **principal** se stinge și dreptul la acțiune privind eventualele dobânzi, garanții personale etc.

Înteruperea prescripției extinctive atât în ceea ce privește drepturile principale de creanță, cât și drepturile accesorii de creanță în cauza de față

Cauzele de întrerupere a prescripției extinctive incidente în cauza de față sunt :

- introducerea unei cereri de chemare în judecată, conform art. 16 alin.1 lit.b din Decr.167/1958 și 2537 pct.2 din C.civ.2009 și
- efectuarea unui act voluntar **de recunoaștere** sau **de executare** a dreptului a cărui acțiune se prescrie făcută de către cel în folosul căruia curge prescripția, conform 16 din Decr.167/1958 și 2537 pct.1 din C.civ.2009 .

În practica judiciară, ținând seama **de regula** mai sus-amintită, accessorium sequitur principale, și **de fundamentul** întreruperii prescripției extinctive care constă în lipsa de convingere a titularului dreptului în privința temeiniciei pretenției sale dedusă din starea sa de pasivitate și prezumarea situației de fapt a celui în folosul căruia curge prescripția extintivă ca fiind conformă cu starea de drept, bazată pe împotrivirea acestuia, s-a stabilit că, de principiu, odată cu întreruperea prescripției dreptului la acțiune de a pretinde debitul principal se întrerupe și prescripția dreptului la acțiune pentru dobânzi. A se vede, în acest sens, decizia nr.745/08.02.2005 a ICCJ – Secția Comercială publicată în **Dreptul nr.5/2006**, p.280 și postată pe pagina de internet a ICCJ la domeniul jurisprudență relevantă și decizia C.Ap. București, Secția a V-a Comercială, nr. 84/2006, *Culegere de practică judiciară în materie comercială 2006*, vol.I, nr. 126, p.462. În această decizie s-a arătat că : „Cererea în justiție având ca obiect plata dobânzilor întrerupe prescripția **nu numai pentru dobânzi, ci și pentru capital**, pe motiv că obligația de a plăti dobânzi presupune existența obligației de a restitui capitalul, **a fortiori și acțiunea de plată a capitalului întrerupe nu numai**

prescripția dreptului la acțiune privind capitalul, ci și prescripția dreptului la acțiune privind dobânzile, care sunt un accesoriu al acesteia,, (s.n.).

Or, prescripția dreptului la acțiune în ceea ce privește dreptul **principal** de creanță (reprezentat de drepturile salariale restante pe care reclamanta le-a solicitat prin acțiunile formulate în cele 2 dosare în anul 2009) **s-a întrerupt(nu împlinit)**, în mod **definitiv** la momentul rămânerii definitive a hotărârilor judecătorești prin care s-au admis aceste acțiuni, conform art.16 lit.b din Decretul nr. 167/1958. De la acest moment (al rămânerii definitive) a început să curgă o nouă prescripție, cu un alt obiect și anume, dreptul de a cere executarea silită, aceasta fiind o prescripție de drept procesual civil, termenul de prescripție pentru acest nou tip de prescripție fiind, conform art. 6 din Decretul nr. 167/1958 și art. 705 C.pr.civ. 2013, tot de 3 ani.

Rezultă deci, că la momentul formulării cererii de chemare în judecată în cauza pendinte dreptul **material** la acțiune în ceea ce privește drepturile **principale** de creanță solicitate de reclamantă prin acțiunile pe care le-au formulat în anul 2007 **nu** era prescris, astfel că **nu**-și găsește aplicabilitate în cauză principiul prevăzut de art.1 al.2 Decr.167/1958, pentru perioada de timp cuprinsă între octombrie 2004 și 01.10.2011, data intrării în vigoare a Noului Cod Civil, respectiv de art. 2503 alin.1 C.civ.2009,, *Odată cu stingerea dreptului la acțiune privind un drept subiectiv principal se stinge și dreptul la acțiune privind drepturile subiective accesorii,!*

Efectele O.U.G. nr. 75/2008 și a O.U.G. nr. 71/2009, cu modificările și completările ulterioare, asupra obligațiilor bănești stabilite prin hotărârile judecătorești

Noul termen de prescripție, de drept procesual civil, de 3 ani, a fost la rândul său **întrerupt**, ca urmare a faptului că, pe de o parte, până la împlinirea acestui termen care, așa cum am arătat, a **început** să curgă de la data rămânerii **definitive** a hotărârilor judecătorești prin care s-au admis acțiunile formulate de reclamantă pentru plata drepturilor **principale** de creanță, a apărut o serie de acte normative **successive** (ordonanțe de guvern și legi) care **au recunoscut**, cel puțin **implicit**(tacit), dacă nu chiar expres, aceste debite **principale** și prin care s-a dispus eșalonarea plății acestora până în anul 2016 inclusiv, iar pe de altă parte, ca urmare a emiterii de hotărâri de guvern în executarea acestora **s-au făcut plăți parțiale** trimestriale, ultima realizându-se în luna aprilie 2015! Este vorba, în ordine cronologică de : O.U.G. nr. 75/2008, O.U.G. nr. 71/2009, O.U.G. nr. 18/2010, O.U.G. nr. 45/2010, O.U.G. nr. 113/2010, L. nr. 196/2011, L. nr. 228/2011, L. nr. 229/2011 și L. nr. 230/2011 publicată în Monitorul Oficial nr. 864/08.12.2011 și intrată în vigoare pe 11.12.2011, respectiv de HG 422/2010, HG 257/2012, HG 598/2012, HG 954/20102, HG 1169/2012, HG 149/2013, HG 355/2013, HG 697/2013, HG 977/2013, HG 248/2014, HG 551/2014 etc.

Atât doctrina,cât și practica judiciară sunt **unanime** în a considera,față de lipsa vreunei limitări în cuprinsul art.16 alin.1 **lit.a** din Decretul nr. 167/1958 sau al art. 708 alin.1 pct.1 C.pr.civ.2013, că **recunoașterea** dreptului de către cel în favoarea căruia curge prescripția poate fi atât **expresă,cât și tacită (implicită)**,putând rezulta din **orice** act sau din **orice** fapt care conține sau **presupune** mărturisirea existenței dreptului altuia! Fiind vorba de împrejurări de **fapt**,din care rezultă recunoașterea **tacită** a dreptului a cărui acțiune se prescrie,organul de jurisdicție are,în această privință,o putere **suverană** de apreciere! ⁷.

Or, din faptul că nici prin O.U.G. nr. 75/2008 sau O.U.G. nr. 71/2009, cu modificările și completările ulterioare realizate prin O.U.G. nr. 18/2010, O.U.G. nr.45/2010 și L.nr. 230/2011, și nici prin hotărârile de guvern emise în executarea acestei ordonanțe de urgență (HG 422/2010, HG 257/2012, HG 598/2012, HG 954/20102, HG 1169/2012, HG 149/2013, HG 355/2013, HG 697/2013, HG 977/2013, HG 248/2014, HG 551/2014 etc.) statul român, prin guvernul său, nu a negat în mod **expres** dreptul reclamantei la plata **daunelor moratorii**, instanța de judecată poate prezuma (presupune) în mod **rezonabil** că dreptul acestora la plata acestor daune a fost recunoscut în mod **tacit** (implicit) de către pârâți ! Această recunoaștere **tacită** a avut ca efect,bineînțeles, **înteruperea** prescripției dreptului material la **acțiune** și în ceea ce privește aceste daune moratorii! A se vedea,în acest sens, Decizia civilă nr. 2 din 17.02.2014, pronunțată de Î.C.C.J. în recurs în interesul legii în considerentele căreia s-a arătat că,, Or, prin instituirea obligației de actualizare a sumei cu indicele prețurilor de consum, legiuitorul recunoaște implicit existența prejudiciului cauzat prin executarea eşalonată și, în consecință, instituie o reparație parțială, prin acordarea de daune-interese compensatorii (damnum emergens)...”(p.13 din decizie).

În practica judiciară recentă – a se vedea decizia civilă nr. 404/05.02.2013 pronunțată de Secția a II-a a Î.C.C.J., publicată pe pagina de internet a acestei instanțe la domeniul Jurisprudență relevantă 2013 – s-a stabilit că :„ În cazul în care recunoașterea datoriei este **voluntară**, pură și simplă, **nefiind afectată de nicio condiție sau rezervă** din partea autorului ei, ea este de natură să producă **efectul întreruptiv** al cursului prescripției dreptului material la acțiune, potrivit art. 16 lit. a) din Decretul nr. 167/1958.

Astfel, în măsura în care recunoașterea îndeplinește condițiile mai sus prezentate, ea produce **efectul întreruptiv de drept (ipso iuris)**, conform art. 17 alin. (1) și (2) din Decretul nr. 167/1958, **chiar dacă este făcută în cursul derulării procedurii de executare silită**.

Prin urmare, noua prescripție care începe să curgă după întreruperea prin efectul recunoașterii este de aceeași natură cu cea înlăturată, adică prescripția dreptului material la acțiune stricto sensu, iar nu a dreptului de a cere executarea silită (s.n.)„ !

⁷ Marian Nicolae,,*Tratat de prescripție extinctivă*,, Editura Universul Juridic, București,2010,p.596-597 .

Chiar dacă s-ar considera altfel - **recunoașterea**, fie ea expresă sau tacită, a dreptului supus prescripției extinctive care are loc **după** împlinirea termenului de prescripție **nu** produce efect întreruptiv-, tot **nu** s-ar putea reține în cauza de față că cererea reclamantei este prescrisă, deoarece o asemenea recunoaștere trebuie valorificată ca **renunțare tacită** la beneficiul prescripției!⁸.

Rezultă deci că **recunoașterea tacită** a dreptului reclamantei la plata **daunelor moratorii** realizată prin emiterea actelor normative mai sus-menționate trebuie valorizată de instanță **cel puțin** ca **renunțare tacită** a părților la beneficiul prescripției dreptului material la acțiune împlinite ! Or, este de principiu, că renunțarea, fie ea expresă sau tacită[guvernată de vechea reglementare (art.1838 și 1839 C.civ.1864)], la prescripția extinctivă are ca efect pierderea pentru totdeauna de către renunțator a dreptului sau a facultății de a opune prescripția în contra reclamației judiciare sau extrajudiciare a titularului dreptului la acțiune !⁹.

Pentru intervalul de timp 27.04.2009-01.10.2011 **nu** se aplică în cauza de față dispozițiile din C.civ.2009 care reglementează prescripția extinctivă, ci dispozițiile din Decretul nr.167/1958 și Codului civil 1864, întrucât art. 6 alin.4 din C.civ. 2009 și art. 201 din L. nr. 71/2011 de aplicare a acestuia, cu modificările și completările ulterioare prevăd că,, *Prescripțiile începute și neîmplinite la data intrării în vigoare a Codului civil (adică 01.10.2011,adăugarea noastră) sunt și rămân supuse dispozițiilor legale care le-au instituit,,*.

Totodată nu trebuie uitat că prevederile Codului civil 1864 referitoare la prescripția extinctivă **neabrogate expres** prin art. 26 din Decretul nr.167/1958 au rămas în ființă numai în măsura în care **nu** contravin dispozițiilor acestuia din urmă sau,după caz,**nu** sunt incompatibile cu ele.

Prin urmare, în cazul în care **unele** dispoziții din Codul civil 1864 **nu** au și nici **nu**-și găsesc vreun corespondent în Decretul nr. 167/1958, nefiind incompatibile cu principiile care au stat la baza noii reglementări,ele au rămas în vigoare,fiind deopotrivă aplicabile și prescripției extinctive.

În concluzie, intrarea în vigoare a Decretului nr. 167/1958 **nu** a însemnat abrogarea tuturor dispozițiilor Codului civil 1864 referitoare la prescripție, deoarece au fost menținute **expres sau implicit** numeroase dispoziții privitoare la prescripția extinctivă. Astfel, în opinia Curții,au rămas intacte și deci, aplicabile în continuare, dispozițiile art. 1838-1840 Codului civil 1864 care reglementează **renunțarea** la prescripția extinctivă împlinită(câștigată).¹⁰

⁸ Marian Nicolae, op.cit.,p.599

⁹ Marian Nicolae, op.cit.,p.684

¹⁰ Marian Nicolae,,*Tratat de prescripție extinctivă,,* Editura Universul Juridic, București,2010,p.239-242.

Mai mult decât atât, așa cum s-a arătat, cele 2 titluri executorii menționate de reclamantă în acțiune au fost executate de pârâți în parte și benevol, în perioada 2010-2015, astfel încât prescripția al dreptului de a cere executarea silită a debitului principal s-a întrerupt din nou și în mod repetat, cu fiecare act voluntar de executare a obligațiilor prevăzute în titlurile executorii, începând cu primul act de executare din anul 2010.

Oricum, chiar dacă s-ar considera că este aplicabilă legea nouă, adică art. 2.510 alin.1 C.civ. 2009, se constată că noul termen de prescripție a dreptului material la acțiune de 3 ani, a fost la rândul său întrerupt de mai multe ori prin recunoașterile tacite a daunelor moratorii de către pârâți prin actele normative mai sus-amintite.

Mai trebuie reținut și faptul că prin O.U.G. nr. 75/2008 și O.U.G. nr. 71/2009, cu modificările și completările ulterioare, nu a fost negată existența creanțelor, ci a fost stabilită o modalitate de executare eșalonată a acestora, iar creanțele ce intră în domeniul de aplicare al acestor ordonanțe sunt certe, lichide și exigibile, obligațiile de plată născându-se din octombrie 2004, caracterul exigibil fiind recunoscut chiar de cele 2 sentințe judecătorești care constituie titlurile executorii în cauza de față.

Măsurile dispuse prin O.U.G. nr. 75/2008 și O.U.G. nr. 71/2009 au natura juridică a unei suspendări legale a executării silite a titlurilor executorii și nu se poate reține neexigibilitatea creanțelor din moment ce cauza de amânare a plății a intervenit în faza executării silite. Pe durata suspendării unei executări silite, indiferent cum operează această suspendare (voluntară, judiciară sau legală), dobânda (legală sau convențională) curge, creanța fiind *ab initio* certă, lichidă și exigibilă. Ceea ce se amână ori se împiedică este, în realitate, executarea silită a creanței consfințite prin titlul executoriu, iar nu existența ori întinderea și nici exigibilitatea ei ca atare.

Adoptarea O.U.G. nr. 75/2008 și a O.U.G. nr. 71/2009 nu poate fi considerată drept caz fortuit, întrucât lipsesc două caracteristici principale ale acestei cauze de exonerare a debitorului, respectiv: "*natura imprezibilă a evenimentului*" și "*să nu provină de la autor*". Or, situația generată de dificultatea punerii în executare a titlurilor executorii nu poate fi apreciată drept imprezibilă, deoarece acestea s-au constituit în urma unor proceduri judiciare a căror durată în timp exclude ideea de intempestiv. În plus, măsura suspendării procedurilor de executare a titlurilor executorii nu provine de la un terț cu care debitorul să nu aibă nicio legătură, ci această măsură a fost impusă, unilateral, de stat în legătură cu creanțe asupra sa sau asupra instituțiilor din sistemul bugetar.

Problema datei de la care pot fi cerute dobânzile moratorii

În cauza de față pârâții sunt **de drept** în întârziere deoarece, pe de o parte, este de principiu că în materia drepturilor salariale angajatorul este **de drept** în întârziere de la momentul scadenței dreptului de creanță care constă în dreptul salarial neacordat, iar, pe de altă parte, întârzierea la plata **drepturilor principale de creanță** reprezintă o faptă ilicită delictuală, nu contractuală. **Drepturilor de creanță**, fie ele principale sau accesorii, solicitate de reclamantă prin acțiunile anterioare și prin acțiunea pendinte, derivă **nu** dintr-un contract individual sau colectiv de muncă, ci **direct** din niște **dispoziții legale** ! Or, atât în reglementarea **C.civ.1864**, conform doctrinei și practicii judiciare, cât și în reglementarea expresă a **C.civ.2009 - a se vedea art. 1.523 alin.2** lit.e din acest cod- debitorul se află **de drept** în întârziere atunci când obligația se naște din săvârșirea unei **fapte ilicite extracontractuale**.

Problema domeniului de aplicare a prescripției extinctive (sub aspectul termenului și modului în care se calculează) în raport de fapta ilicită delictuală care constă în împiedicarea reclamantei de a cere și obține executarea silită a pârâților pentru neplata drepturilor de creanță principale înainte de anul 2008, ca urmare a suspendării legale a executării silite a titlurilor executorii

În cauza de față litigiul a fost inițiat **nu** doar față de încălcarea obligației născute dintr-un act sau fapt juridic, deja sancționată prin cele 2 hotărâri judecătorești irevocabile care reprezintă titluri executorii, ci și față suspendarea legală a executării silite a titlurilor executorii având ca obiect acordarea unor drepturi salariale, ceea ce constituie o **faptă ilicită delictuală** distinctă de cea constatată prin respectivele titluri executorii. Or, în cazul răspunderii civile delictuale, art.8 din Decretul nr.167/1958 prevede că „ Prescripția dreptului la acțiune în repararea pagubei pricinuite prin fapta ilicită, începe să curgă de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască, atât paguba cât și pe cel care răspunde de ea...”. În cauza de față reclamanta a avut cunoștința de **fapta ilicită** constând în împiedicarea ei de a cere și obține executarea silită a pârâților pentru neplata drepturilor de creanță principale înainte de anul 2008, ca urmare a suspendării legale a executării silite a titlurilor executorii, din momentul în care s-au publicat în Monitorul Oficial **O.U.G. nr. 75/2008 și O.U.G. nr. 71/2009** . În aceste condiții și în lipsa unei cauze de întrerupere a cursului prescripției extinctive cererea reclamantei ar fi prescrisă în ceea ce privește acest capăt de cerere - obligarea pârâților la plata dobânzii legale aferente sumelor de bani prevăzute în hotărârile judecătorești irevocabile, pentru întreaga perioadă de întârziere în executare, și anume, de la data la care hotărârile judecătorești au devenit **executorii** și până la data plății efective .

Deși legea (nici Codul civ. vechi, nici noul C.civ.) **nu** prevede nimic în cazul prejudiciilor succesive, adică când fapta ilicită produce mai multe prejudicii succesive în timp, unele mai apropiate și altele mai îndepărtate de momentul săvârșirii faptei din care

rezultă, practica judiciară a stabilit că, *fiecare din prejudiciile succesive, generate de aceeași faptă dă naștere unui drept la acțiune de sine stătător, făcând obiectul unei prescripții proprii*, (TJ Olt, dec. civ. nr. 892/1973, în RRD nr. 12/1973, p. 156). Rezultă deci, că, în astfel de cazuri, sunt practic incidente, prin analogie, dispozițiile art. 12 din Decretul nr. 167/1958 sau ale art. 2503 alin. 3 C. civ. 2011 care prevăd că, *În cazul în care un debitor este obligat la prestații succesive (cum este cazul în cauza de față) dreptul la acțiune cu privire la fiecare dintre aceste prestații se stinge printr-o prescripție deosebită*,,!

Aceasta înseamnă că, *mutatis mutandis*, în cazul unei fapte ilicite care are caracter continuu (prejudiciul produs de ea se permanentizează fără discontinuitate în timp), ca în cauza de față, dreptul material la acțiune începe să curgă, nu de la momentul inițial al săvârșirii faptei ilicite, ci de la data încetării acțiunii sau inacțiunii ilicite. Altfel spus, ar trebui să se aplice, pentru identitate de rațiune, principiul de drept din Codul penal care prevede că, *termenul de prescripție a răspunderii începe să curgă în cazul infracțiunilor continue de la data încetării acțiunii sau inacțiunii, nu de la data săvârșirii infracțiunii*, (art. 154 alin. 2 C. penal 2009).

În cauza de față, prejudiciul rezultat din împiedicarea reclamantei de a cere (obține) executarea silită a părților s-a născut și a continuat să persiste fără discontinuitate în perioada 2008-2015 ca urmare a adoptării de către guvern și parlament a actelor normative menționate mai sus (O.U.G. nr. 75/2008, O.U.G. nr. 71/2009, O.U.G. nr. 18/2010, O.U.G. nr. 45/2010, O.U.G. nr. 113/2010, L. nr. 196/2011, L. nr. 228/2011, L. nr. 229/2011 și L. nr. 230/2011 publicată în Monitorul Oficial nr. 864/08.12.2011 și intrată în vigoare pe 11.12.2011, HG 422/2010, HG 257/2012, HG 598/2012, HG 954/2010, HG 1169/2012, HG 149/2013, HG 355/2013, HG 697/2013, HG 977/2013, HG 248/2014, HG 551/2014 etc.).

Pentru aceste considerente, Curtea, în temeiul art. 519 și urm. din Cod procedură civilă 2010 republicat va sesiza Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunilor de drept mai sus-arătate.

**PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
DISPUNE**

În temeiul art. 519 și urm. din Cod procedură civilă 2010 republicat sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept :

1. Art. 12 din Decretul nr. 167/1958 raportat la art. 523 Cod civil 1864 și art. 525 Cod civil 1864 trebuie interpretat și aplicat în sensul că în cazul dobânzilor moratorii, termenul de

prescripție de 3 ani se calculează în raport cu fiecare zi de întârziere, în fiecare zi născându-se o creanță distinctă supusă unei prescripții liberatorii de 3 ani, urmând să existe tot atâtea prescripții câte zile vor curge și dobânzile?

2. **Art.1 alin.2 din Decr.167/1958** raportat la **art. 16 din Decr.167/1958** și la principiul de drept *accessorium sequitur principale* trebuie interpretat și aplicat în sensul că odată cu întreruperea prescripției dreptului la acțiune de a pretinde debitul principal se întrerupe și prescripția dreptului la acțiune pentru dobânzi ?

3. **Art.16 alin.1 lita** din Decretul nr. 167/1958 trebuie interpretat și aplicat în sensul că recunoașterea dreptului de către cel în favoarea căruia curge prescripția poate fi atât expresă, cât și tacită (implicită), putând rezulta din orice act sau din orice fapt care conține sau presupune mărturisirea existenței dreptului altuia?

4. Faptul că nici prin O.U.G. nr. 75/2008 sau O.U.G. nr. 71/2009, cu modificările și completările ulterioare realizate prin O.U.G. nr. 18/2010, O.U.G. nr.45/2010 și L. nr. 230/2011, și nici prin hotărârile de guvern emise în executarea acestei ordonanțe de urgență (HG 422/2010, HG 257/2012, HG 598/2012, HG 954/20102, HG 1169/2012, HG 149/2013, HG 355/2013, HG 697/2013, HG 977/2013, HG 248/2014, HG 551/2014 etc.) statul român, prin guvernul său, nu a negat în mod expres dreptul creditorilor la încasarea daunelor moratorii, poate fi prezumat ca o recunoaștere tacită a dreptului la acțiune pentru dobânzi moratorii ? În cazul în care răspunsul este afirmativ, recunoașterea tacită a dreptului la plata daunelor moratorii realizată prin emiterea actelor normative mai sus-menționate poate fi valorizată de instanță ca **renunțare tacită** a debitorilor la beneficiul prescripției dreptului material la acțiune ?

5. **Art.1838 și 1839** Cod civil 1864 trebuie interpretat și aplicat în sensul că **renunțarea**, fie ea expresă sau tacită, la prescripția extinctivă are ca efect pierderea **pentru totdeauna** de către renunțator a dreptului sau facultății de a opune prescripția în contra reclamației judiciare sau extrajudiciare a titularului dreptului la acțiune ?

6. **Art.16 alin.1 lita** din Decretul nr. 167/1958 raportat la **art. 17 alin. (1) și (2)** din Decretul nr. 167/1958 trebuie interpretat și aplicat în sensul că noua prescripție care începe să curgă după întreruperea prin efectul **recunoașterii** este de aceeași natură cu cea înlăturată, adică prescripția dreptului material la acțiune stricto sensu, iar nu a dreptului de a cere executarea silită, chiar dacă recunoașterea datoriei este făcută în cursul termenului de prescripție al dreptului de a cere executarea silită?

7. Dispozițiile art. 1079 alin.2 pct.3 Cod civil 1864 și/sau ale art. 1.523 alin.2 lit.a Cod civil 2009 își găsesc aplicabilitate și în materia drepturilor salariale, în sensul că **angajatorul este de drept** în întârziere de la momentul scadenței dreptului de creanță care constă în dreptul salarial neacordat ?

8. Art. 8 din Decretul nr. 167/1958 poate fi interpretat și/sau aplicat în sensul că în cazul unei fapte ilicite care are caracter **continuu** (prejudiciul produs de ea se permanentizează fără discontinuitate în timp), dreptul material la acțiune începe să curgă de la data încetării acțiunii sau inacțiunii ilicite, chiar dacă păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască, atât paguba cât și pe cel care răspunde de ea de la momentul inițial al săvârșirii faptei ilicite?

În temeiul art. 520 alin.2 Cod procedură civilă 2010 republicat **suspendă** soluționarea cauzei până la pronunțarea hotărârii prealabile de către Înalta Curte de Casație și Justiție .

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică, azi, 04.05.2015.

PREȘEDINTE,

D.O.P.N.

pt JUDECĂTOR,

A.M.B.

aflată în C.O.

PREȘEDINTE COMPLET,

GREFIER,

M.D.

red.înch.A.M.B./P.N.D.O./13.07.

tehnored.M.Dinu/13.07./2 ex.